

לילך

ליילך

זוה כואב כשאין חברים,
זה צובט בלב שלא אוהבים,
זה כמו למות,
ובכל זאת - להשאר בחיים!"

לילך קמחזי (לילול) ז"ל

בת חביבה ומשה

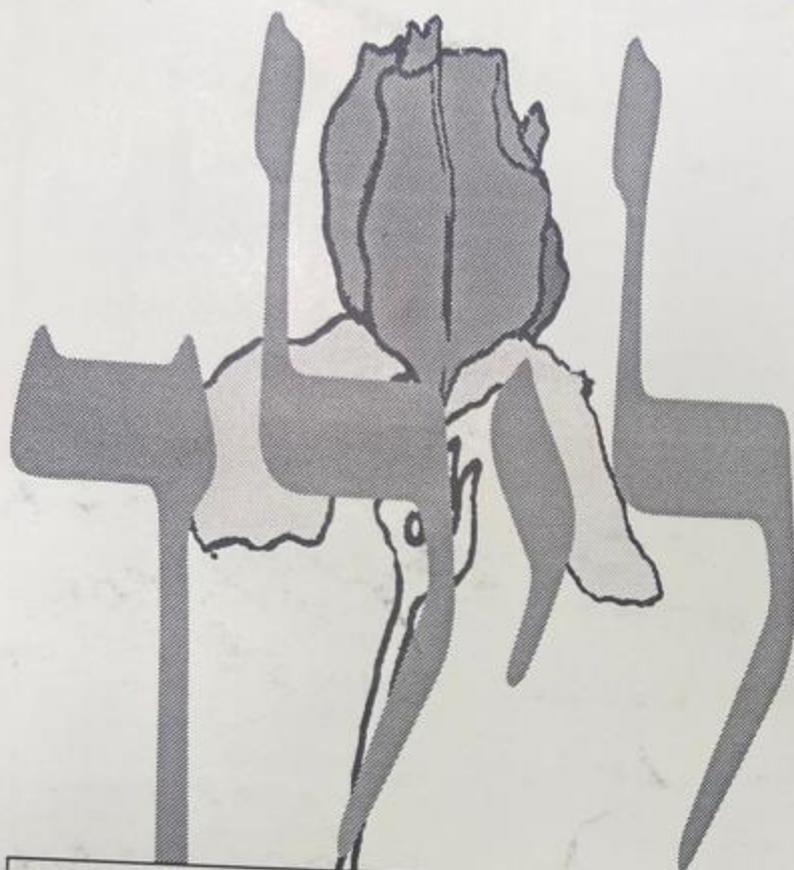
לילך קמחזי ז"ל 1971-1991. לילך היתה במותה בת 19 ועשרה חודשים, בת לחביבה ומשה, אחות אמצעית לאבי ורונית. את צעדיה הראשונים החלה לילך בגן הילדים, ביה"ס יסודי, חטה"ב ותיכון מקיף ראשון לציון. מכלול תכונות יוצאות דופן היו ללילך. תמיד היתה מוקד להערצה. בנוב' 89 התגייסה לצה"ל ונשלחה לשרת בקריה בת"א. לילך חשה שאינה תורמת מספיק ורצונה העז והעיקרי למצות את מקסימום יכולתה ולתרום למדינתה הובילו אותה להתנדב לשירות ביחידת גבעתי. היא נשלחה לבסיס בדרום הארץ ומהר מאוד הצטיירה למפקדיה ולחיילים כדמות דומיננטית בכל המובנים. בחודש אפריל 91 יצאה לילך לנופש יחידתי באילת שם אירעה התאונה המחרידה ששמה קץ לחייה. יאמר לזכותה שבכל מפעל שנטלה בו חלק הותירה רושם נפלא שאפיין אותה כל חייה.

"לילך נקטפה מאיתנו ללא עת בתאונת דרכים, תוך כדי שהות בנופש יחידתי באילת. פקידה חרוצה ומסורה, חברותית ובעלת יוזמה ומוטיבציה גבוהים. סייעה רבות לכל אלו שנקרו אל משרדה. חיוכה וזיו פניה מהלכים איתנו בכל עת. חיילי היחידה מרכינים את ראשם. דמותה וזכרה ילוו אותנו לעד, ותהא נפשה צרורה בצרור החיים."

"מי אמר שזה נגמר/למה אומרים לי שכבר מאוחר/איך אפשר להאמין/שהיא יותר לא בחיים/ההיגיון עדיין מתלבט/בין העבר והאמת/והלב אינו מרפה/להגיון אינו פונה/נאחז ברגשות סבוכים/שעליו הם רק מקשים/מבקש הוא להתעורר/שהסיוט הזה כבר יגמר/וזה אינו שכרון חושים/אלו חיינו הקשים."

נולדה ב-29.6.71
נפלה ב-8.4.91
כ"ה ניסן תשנ"א

מה נכתוב ומה נספר?

האם נספר על לילך?

האם נדבר אל לילך?

בלית ברירה, זמה מה שנשאר לנו - רק הזכרונות. אי לכך נספר על לילך ונדבר אל לילך דרך ספר זה שאנו מכינים לזכרון עד ללילך.

יום הכ"ה בניסן הוא היום השחור שלנו. אותו יום לא ישכח מאיתנו עד אחרית ימינו.

ביום זה, כאשר נשמע הצלצול בדלת, ואני פתחתי אותה לסמלת קצין העיר, ידעתי שהגרוע מכל קרה. אף אחד לא מעלה על דעתו שבנות נהרגות בצבא.

היום, אנו שלוש שנים מהמקרה הנורא שקרה לנו ובכל פעם שהדלת בבית נפתחת ללא צלצול וללא דפיקה, אני מרים את ראשי, בתקווה לראות את לילך נכנסת בצורה הקלאסית שלה, עם חיוך זורח על הפנים והברכה המסורתית שלה - אהלן ...

לילך היתה ילדה מסודרת מאוד, נקיה מאוד, חברותית מאוד. תמיד עם מצב רוח טוב ועם חיוך על הפנים, וכאשר היתה מתעצבנת ממשוהו היתה מסתגרת בחדרה עד אשר נרגעה. לילך היתה אהודה מאוד על חבריה וחברותיה, הן בבית והן בצבא, וגם על מפקדיה בגלל התכונות שמנינו ובעיקר בגלל אהבתה לעזור לזולת ורוח ההתנדבות שלה לעזרה גם בלא שנתבקשה.

לילך, אנו היום ממשיכים לחיות, אך לא חיים.

זיכרך לא ימוש לעולם מנגד עינינו.

תמיד את תישארי בעינינו חיילת צעירה וחיננית עם חיוך על הפנים.

בכל פעם שאני עומד כנגד קברך, עולה וצפה בי האמרה

הידועה - **מי יתן מותי תחתייך.**

אבא

מכתב ללילך

כשביקשו ממני לכתוב משהו שיופיע בספר שעושים לזכרך, לא רציתי לכתוב. הרי אני אדם שלא יכול להפגין את רגשותיו ובטח לא לכתוב עליהם, אפילו נעמי, שכל כך אהבת ושודעת עלי הכל, לא מצליחה להוציא ממני את הרגשות שלי ולא יודעת בעצם מה אני חושב ומרגיש כשאני חושב עליך ומה זה משנה אם אני אכתוב, מה כבר אפשר לכתוב שלא נכתב? מה ניתן לאמר שלא אמרו כבר?

הרי כל מה שנכתוב וכל מה שנאמר לא ישנה את ההרגשה, לא ישנה את הכאב, שתמיד מלווה אותנו, את ההרגשה הזאת - למה זה קרה דווקא לנו ואת זה שאין יום שעובר שאני לא חושב עליך וחושב על כך שהחיים שלנו כבר לא יהיו כפי שהיו.

ומה בעצם נשאר לנו?
נשאר רק הגעגועים
שאף פעם לא יעברו
והכאב, הכאב הזה
שאף פעם לא ישכך.

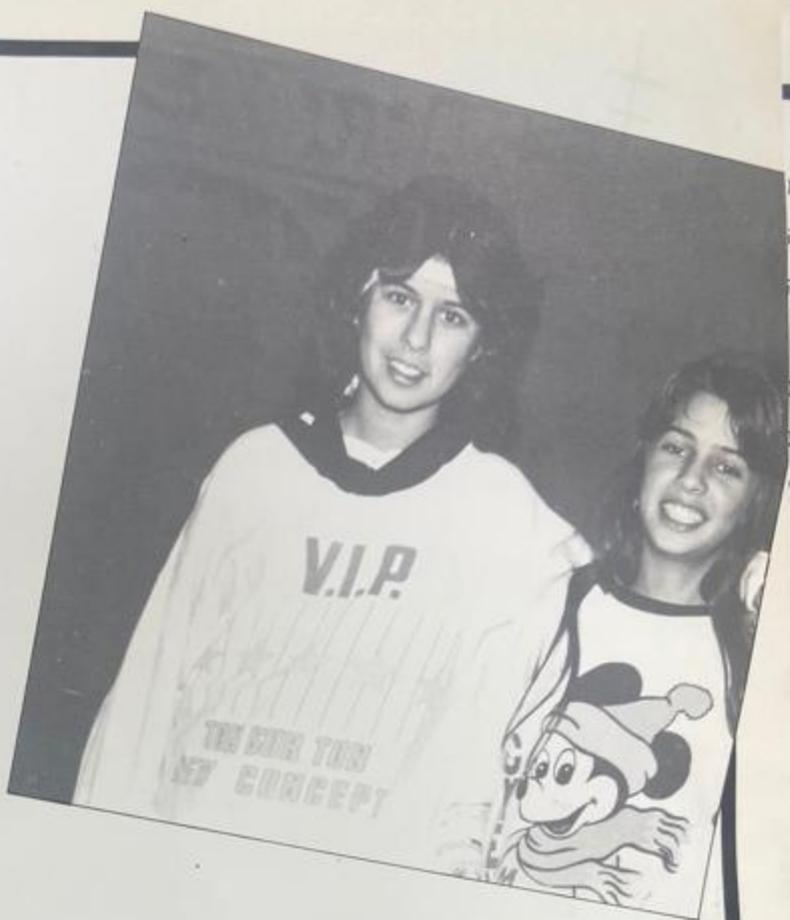
אחיק, אבי

לילך לילך לילך

חלמתי שאני יורדת למטה ורואה את לילו עומדת עם המשפחה. ואוי מתרגשת ושואלת את אמא: מה לילו עושה פה? ואמא אומרת שדחו לה את המוות בחודש. וכולנו שמחים, כי עכשיו יש לנו חודש שלם להיות יחד. חודש, יום, שעה, דקה... אך לא קיבלנו אפילו שניה.

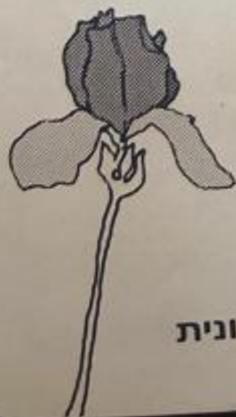
פעם, סיפרתי לגילי שחלמתי שלילו מחבקת אותי. הוא שאל: - היא חיבקה אותך חזק?

כן -

נו, אז זה אומר משהו, לא?

ואני בכיתי, כן, זה אומר משהו. כנראה היא אוהבת אותי כמו שאני אוהבת אותה, ומתגעגעת אלי כמו שאני אליה.

איך אפשר לתאר במילים את כל הרגשות העזים שבאים ותוקפים ואינם מרפים. ואנו ממשיכים, ערים וחולמים וכל הזמן חושבים, איך היית נראית עכשיו ומה היית עושה ומה היית חושבת על כל דבר ולאן היית הולכת ומתי. ואנו ממשיכים וחיים, מתקדמים כמה צעדים ושוב נעצרים - נסוגים קמעה ואותה מחשבה שוב עולה ואני עוד מעט בגילך מה שרק ממחיש לי את האמת שהזמן אינו עוצר מלכת ואת אלי אינך חוזרת.

אחותך, רונית

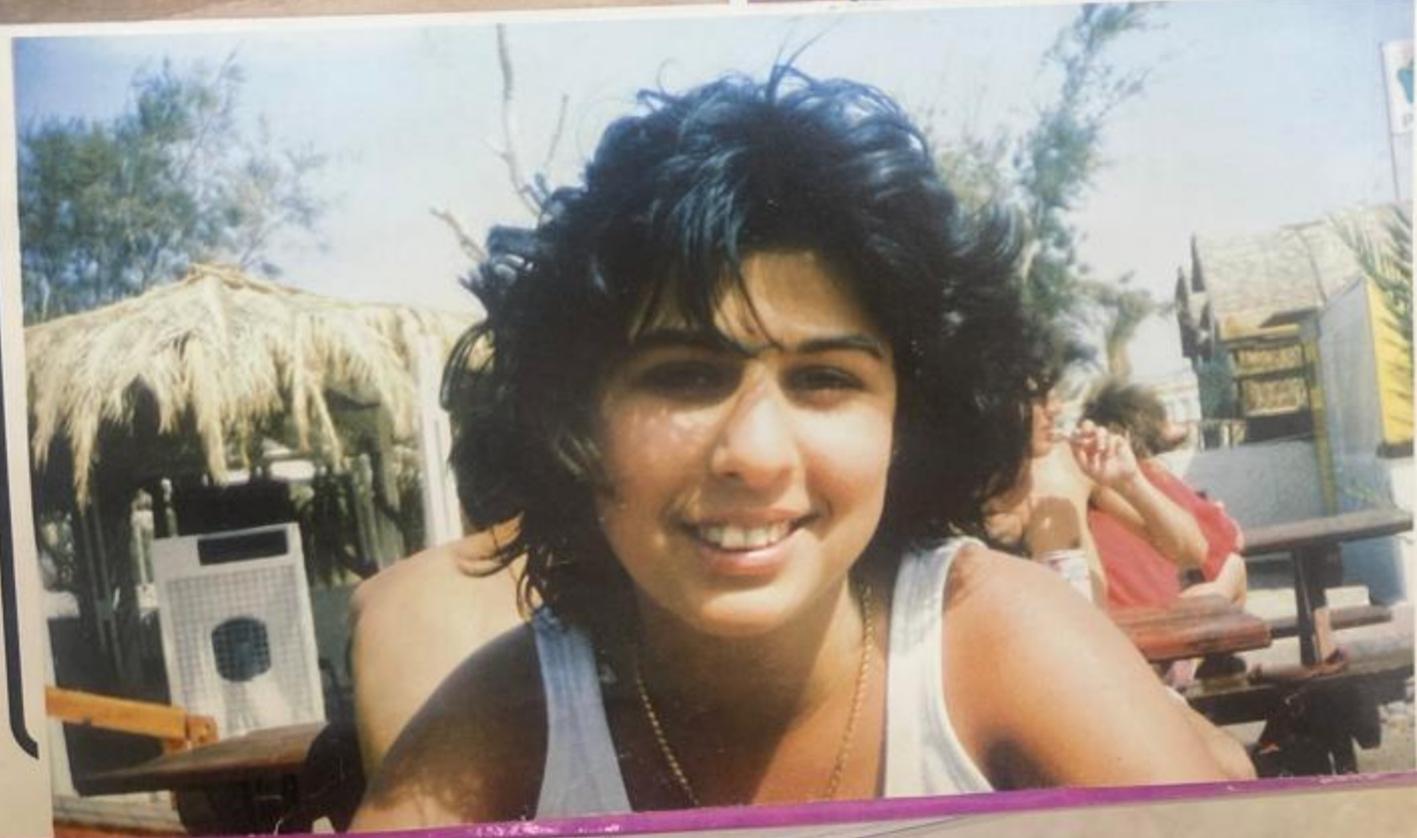

היתה דואגת לכולם. כשהייתי בחו"ל היתה ישנה עם רחמים שלא ישאר לבד. כל הנכדים תמיד היו סביבה, אהבה אותם והם אותה. אי אפשר לשכוח אותה, מי ישכח אותה? היתה באה מהצבא לכאן עם חברות לאכול ואם היתה הולכת לצבא היתה לוקחת אוכל לחברות. הייתי אומרת לה: "לילך מתי תתחתני?", אף אחד לא רוצה שאני אעשה לו חינה", היתה משיבה: "סבתא, אני רוצה" ואלוהים אותה לא שמע. והנדוניה שלה חולקה. קניתי לה שעון מאמריקה לארוסים, אמרתי לה. והצמידים שלי שאהבה, אמרתי שאני אתן לה ארבעה ובשבעה נתתי לרונית במקומה. לילך תמיד אהבה ללבוש את הבגדים שלנו, הייתי אומרת לה: "לילך, את צעירה למה את לובשת בגדים של זקנים?" היא היתה משיבה: "סבתא יש לכם בגדים יפים".

לפני הניתוח סבא חלם על לילך, שהיא פורחת וכשהתעורר בכה, ובקש שאני אתפלל ללילך. אני לא מרגישה שהיא איננה. היא עוד תבוא. תמיד אני אומרת: "בחתונה של לילך". כל פעם שאני עולה לאוטובוס ויש חיילים אני מחפשת אותה בפנים, עדיין מקווה לראות אותה. בא החג השחור. לילך חסרה לי מול העיניים. אני תמיד מרגישה שאני בבית, שלילך מסתכלת עלי. נתתי לה כסף לאילת לחופש שלה שהיא אפילו לא בזבזה. לילך ביום, בלילה, היא תמיד איתנו במחשבות. ולאן שאלך היא איתנו. בשבילנו היא נסעה, ועוד תשוב בחזרה. איך ברגע אחד מתהפך העולם. אני מבקרת אותה בבית הקברות, מדברת אליה והיא לא עונה, וכשאני קמה, כאילו מבקשת שאשאר לשבת לידה ולהמשיך להיות איתה. מן כוח מוזר. שנה באה, שנה הולכת, ולילך "בדאלה" לא חוזרת.

אוהבים אותך תמיד,
סבתא וסבא

לילו (לילך)

לילו הייתה ילדה נפלאה, למה עזבת אותנו ואת רק בת 20.

בפעם האחרונה שראיתי אותך לקחת אותנו, את כל הילדים במשפחה לעשות כיף בלונה פארק.

אני מתגעגע אליך נורא כמו כל בני המשפחה. כאשר שמעתי על האסון הנורא צרחתי כל הלילה ובכיתי נורא.

בכל פעם כאשר אני שומע את השם לילך נזכר אני בילדת זהב, את נתת את כל מה שיש לך, חבל שאת לא פה. הייתי מאד רוצה שעכשיו תהיי פה, אוהב אותך, אוהב.

בן דודך, נועם

לילו
ברגע שמישהו חודר אל תוך חיי אינני מוכנה לאבדו סתם כך, אינני מוכנה להשלים עם זאת, כי ערכם של בני אדם הינו גדול לאין שיעור - ועל אחת כמה וכמה, שלך. מרגע שאני אוהבת... אני אוהבת לתמיד. עבורי האנשים מן העבר שלי הם חלק מחיי, ואיני רוצה שהם יעלמו.

לילך, היית אחת הברכות היקרות ביותר בהן אפשר לזכות בעולמנו, הוספת אושר וחיוכים כה מרובים לחיי. נדמה היה כי מילותיך אמרו בדיוק כל מה שרצינו לשמוע ובכנות מדהימה. הרגעים המופלאים שבילינו ביחד יהיו לזכרונות הנשמרים לעד, אותם אנצור בלבי בכל אשר יהי.

לילך

אומרים שהיופי האמיתי הוא הפשוט, הטבעי
כשאני חושבת עליך - ההגדרה הזו מתאימה לך מכל זווית.
תמיד היית חמה ולבבית
וחשוב יותר כנה ואמיתית
אחת ששקשהיא מפרגנת, זה בא ישר מבפנים
ולפני הכל ובשתי מילים - חברה טובה.

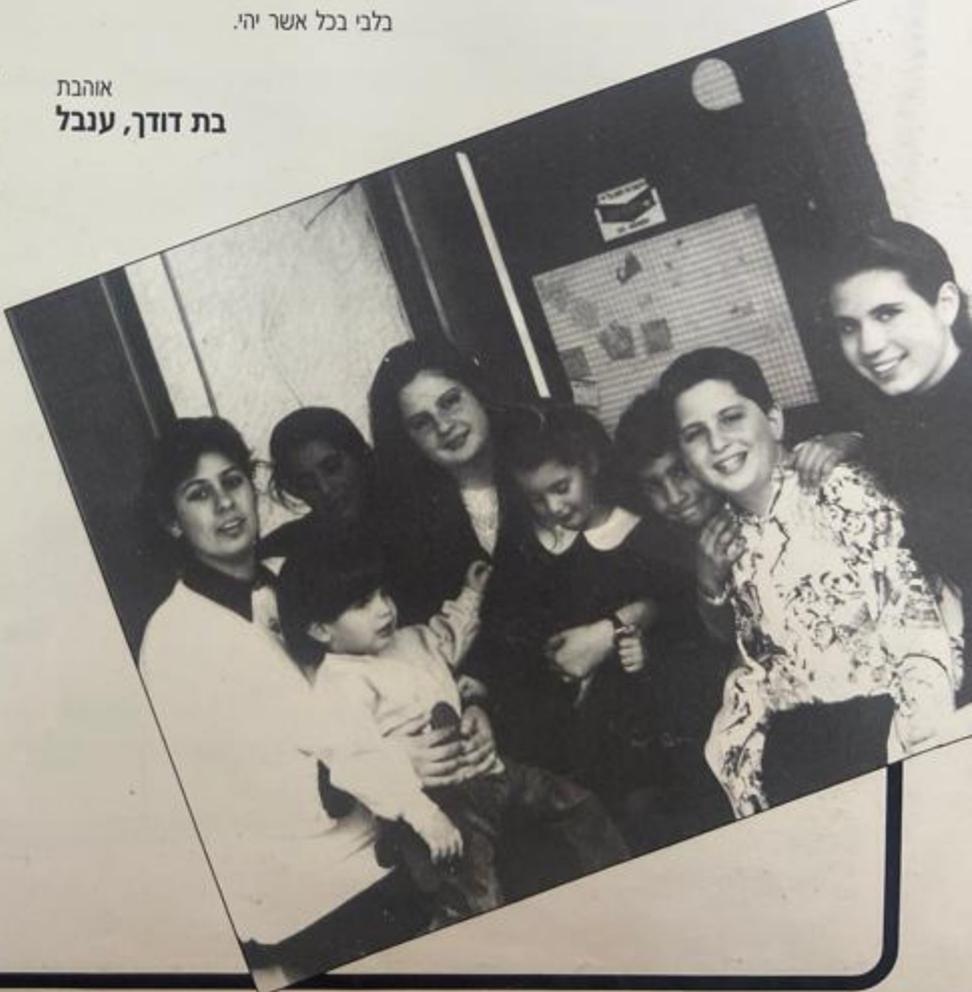
אילו יכולת לשמוע אותי עכשיו
הייתי אומרת -
תודה

על שהיית כזו ועל שזכיתי לחלוק איתך
כל כך הרבה רגעים וחוויות
אני יודעת ומבטיחה
שאצלי בלב

תמיד תשארי בתור שכזאת
הייתי אומרת גם
אני מתגעגעת

להכל: לסודות הקטנים, הצחוקים, הטיולים והארחות.
כל כך מתגעגעת.

אוהבת אותך תמיד,
בת דודך, מיה

לילך

פרח יפה ונאהב,
שבדמי ימיו נקטף,
פרח עם נשמה טובה,
שלאיש בעולם לא עשה רע.

פרח תמים באמת תמים,
שאת האנשים סביבו הקסים,
פרח עם חיוך ואהבה,
שבכל אדם מצא תכונה טובה.
פרח מיוחד במינו,
שאין אחר ולא יהיה כמוהו,
פרח, שדלות המלים מלתאר
כמה קשה שאינו איתנו ועוד.

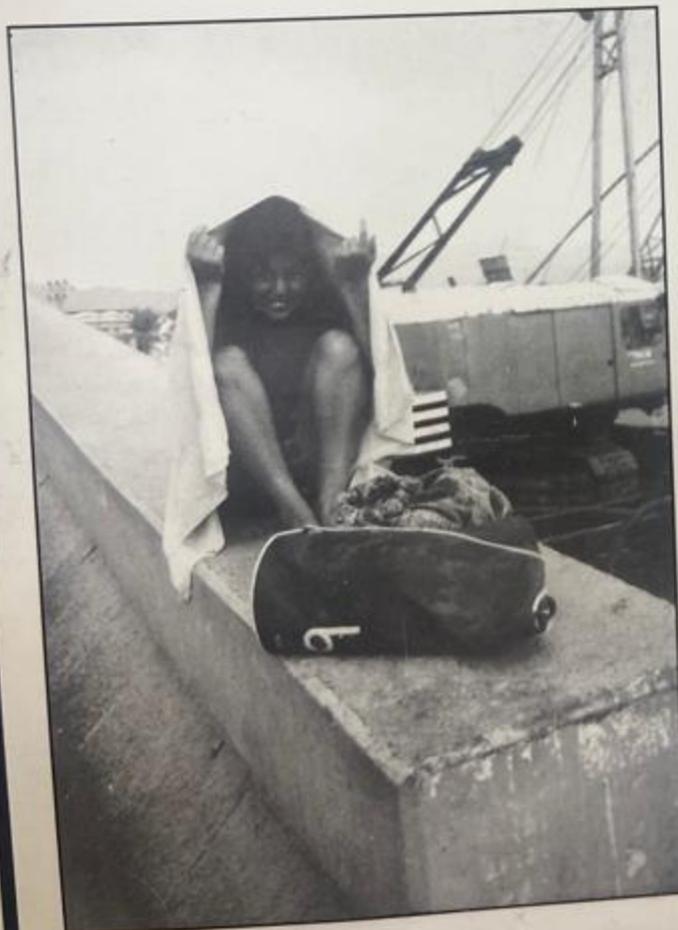
נשמה

ילדת נשמה
סיפור בפני עצמו
במספר דקות
הכל הגיע לקצו
בעיר אהבתה
נגזר שם גורלה
הוא את ידו שלח
ואותה מאיתנו לקח.
גשם עז ירד
השמים בכו
חוקי הטבע
לבורא התנגדו
משפחה, צבא, חברים
כולם בחלקתה מתאחדים
דמעות של כאב מזילים
שהיא את חלומותיה לא תגשים.
מה לא ניתן
לחזור לעבר
לחבקך, לנשקך
ולשוב לראותך
לו רק ליום
לו רק לשעה
מי זאת יתן
ותשובי בחזרה

את בתוכנו

כל מי שהכיר אותך
יש בו קצת לילך
לילך הנכדה, הבת, האחות
לילך החברה, השכנה ועוד
לילך הצוחקת האוהבת
שלעזור לעולם לא מסרבת
ולכן לאן שילך ומה שיעשה
הלילך שבו לעולם לא תצא
וכשכל אותם האנשים
שאותך הם מכירים
מתקרבים ומתאחדים
עולה הלילך שכולם מכירים
לילך שחייה בתוכנו
בפנים

יהי זכרך ברוך
לילך אוהבת לעד
נעמי

לילך

נקטפת מאיתנו כל כך צעירה ויפה,
אמרו שהיית מלאך,
ומקומך בעולם אחר
לא בעולם של רשעים.

קשה לי לקבל את העובדה המרה
משום היחס המיוחד שהיה לי אליך,
תמיד חיכת אליי, אהבת אותי
כמו שאהבתי אותך
לכן, בכל ביקור שלי
במשנך החדש אני מדברת אלייך
ומקווה שאת שומעת אותי.

לעולם לא נשכח
את הפנים המחייכות
יעקב ואני, ענבל ואורן

זוכרת אותך,

אשת-דודך, בתיה

לילך,

קשה... אך מתחילים... לילך - שם שאומר הכל! לילך, ובעיקר הרבה "לך" הרבה רצון לתת, בהרבה אהבה, ולתת לכולם בלי יוצא מהכלל תמיד עם חיוך, תמיד עם צחוק ומילה נכונה.

השארת אותנו כאן עם חלל גדול, חלל שלא נסגר, חלל שלא יכול להסגר, כי רק לך היה את ה"דבר" הזה את היכולת לחבר "להדביק" את כולם עם כולם, משפחה - גדולים עם קטנים, חברים עם חברים ומשפחה עם חברים.

אני כותבת וחושבת על התקופה הקצרה שלנו ביחד והכל עובר כמו סרט בראש, קצת מבולבל וקשה קשה לסדר את ה"תמונות" לפי הסדר (בכלל מי אמר שחייב להיות סדר). נשארנו עם הזכרונות מהשיחות המצחיקות ומהשיחות העצובות, הרבה שאלות שאלת ואני ניסיתי לתת תשובות, הרבה תוכניות תוכנו ולא התגשמו.

היום, שלוש שנים אחרי, שרון ורמי לא מפסיקים לספר, לדבר, לזכור לחלום ולהתגעגע (ואנחנו כנודים נדאג שכך ישאר). החותם שהשארתי אצלם הוא חזק, החלל שנוצר לא יאפשר להם לשכוח. הם מחכים למשיח, כי אמרו להם שהמשיח יגיע כל המתים יחזרו, ולתפילה זו גם אני מצטרפת

שלך,

אשת דודך, טלי

לילו היקרה

הרבה דברים היו לי עוד לומר לך אבל ברגע שירדת לעיר עם אתי,
ואני נרדמתי, כאילו ירדו מהשמים והרדימו אותי, ואז הגיעה המשאית הנוראית וקטפה אותך. התעוררתי ושאלתי

איפה לילך?

הם לא ידעו מה לענות.

ורק כשיצאתי החוצה ראיתי את כולם בוכים על המדרגות, התחלתי להבין מה קרה.

היום אחרי תקופה ארוכה שלילו לא איתנו איני מעכל ולא מבין איך זה קרה.

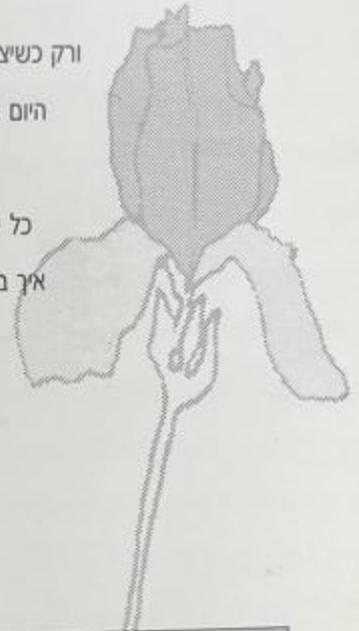
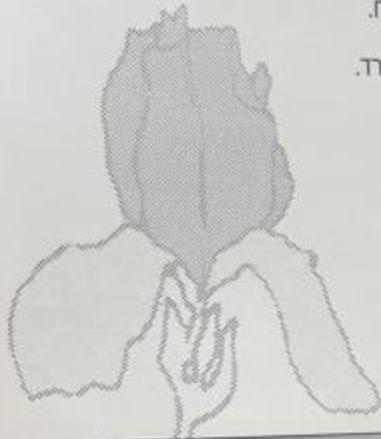
עד היום הזה איני מאמין שזה קרה.

כל יום שאני רואה סגול בעניים אני נזכר מחדש - היא לעולם לא תשכח.

איך בשבתות כשכולם רואים טלוויזיה, את יושבת ועובדת עם מוריס במשרד.

כל התקופה לא הייתה ולא תהיה עוד אחת כמוך בחטיבה.

כל זאת מ **קובי** שאוהב ויאהב אותך תמיד.

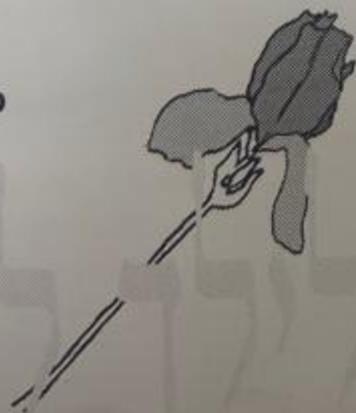
... "לכל איש יש שם שנתן לו אלוקים ונתנו לו אביו ואימו
לכל איש יש שם שנתנו לו קומתו ואופן חיוכו ונתן לו האריג,
לכל איש יש שם שנתנו לו הוריו ונתנו לו כתליו"...

בטרם כל,

ערב קיצי בשעה 20:00 לערך, ברחבת הכותל המערבי נערך טקס השבעה לחיילי חטיבת גבעתי, בהשתתפות משפחות החיילים, לפתע ללא כל התראה מוקדמת ציפצוף ממושך ומטריד באיתורית, והבשורה המרה על לילך שקיפחה את חייה. והשמועה, כטבען של שמועות, מתחילה להתפשט בקרב קרובים, ידידים, וחברים. היא תמיד תתפוס אותך, בכל מקום בכל זמן. נדהם, לא מעכל, לפעמים אף מסרב לקבל. אחר כך תבוא המציאות ותטפח על פניך. עפר תחוח נערם על מי שחשבת אותה עד לאותו רגע ממש, לחזקה לפחות כמו החיים עצמם. ואתה מסתכל סביבך, מאות אנשים ברגע של פסק זמן מהחיים: המומים, בוחנים בעיניים דומעות את ההורים, את האחים - הקרובים ביותר, בשר מברשה: ומתגלים אנשים בשיא אונם ובמלוא עוצמתם. במקרים כאלה ההבחנה בעוצמות אנושיות חדה, ברורה. ומשמסתיימים אותם השלבים המעוגגים - "השבעה" ו"השלושים" מתחילה ההתמודדות הגדולה, הם צפים ובאים מאליהם, מזכרונות עמוקים שנחרטו בנו, כי הם מעשים גדולים ועקרוניים בתוך הרבה מעשי שגרה קטנים שנשכחו... דרכי ההנצחה רבות הן, והמציאות הישראלית אף סיפקה לנו הזדמנויות רבות מדי לממשן. וכאן אולי המקום לספר מעט על אצילות הנפש שבה. כאשר הגיעה לילך לשרת בחטיבת גבעתי וזאת לפי בקשתה לשרת ביחידת שדה, בשיחתנו הראשונה "שיחת הראיון" במושגים הצבאיים. ישבה לילך באוהל הקת"ח בספסל שמולי במאהל חטיבת גבעתי בטללים, ונשאלו מספר שאלות כגון: מה הביא אותך לבצע שינוי כה חד משרות במחנה הקריה שבקרבת הבית עם כל המשתמע מכך ולהעדיף לחיות במאהל מרוחק ובתנאים קשים אלו. תשובתה היתה "רציתי מאוד לבצע שינוי ולהרגיש שאני חיילת בצבא, שתורמת משהו לצה"ל, וזה דבר שחסר לי מאוד בשרותי בקריה, ואילו כאן בשעות הספורות שאני כאן הספקתי להתרשם שזו משפחה אחת גדולה". "אני מתחיל לחשוב שכדאי שתביאי תצלום אויר של הבית היות שמדי פעם תשכחי איך הוא נראה, לא שתהיה רחוקה מהבית כ"כ הרבה זמן, אלא שכאן אף פעם לא תדעי מתי היציאה הבאה שלך, זה לא יפריע לך?" "לא אתלונן, אינני שונה מיתר בנות החטיבה המשרתות בתנאים אלו זמן רב, ולגבי שאלתך בנושא הבית, גם אם "מידעים" אותי שתוך חמש דקות אני בדרך הביתה, תמיד נשמח לשמוע את הבשורה 'הביתה'".

(מתוך סיכום ראיון קליטה לתפקידה החדש בחטיבת גבעתי)

פישמן משה (מוריס)

לילך הוא שם של פרח,
ולפרח שהכרתי היה הרבה יותר.
הכרתי לילך שידעה לא לזוותר,
כשרצתה תפקיד במקום אחר,
תכונות כמו חברות, יוזמה, מסירות והתמדה
הן טבע ראשון אצלה ולא קנה-מידה.

לא פלא, אם כך, שכשהגיעה לחטיבה
כל דבר שנעשה בו אמר אהבה,
הפרח שהכרתי
ניחן בחום, קסם ונעם
שמחת נעורים, שובבות
והכל כמונן בטעם.

ואם אומרים על נרקיס שהוא מלך
אז, בעיני, הפרח הזה - לילך
היא מלכה.

בהמון אהבה,
נאוה עינה

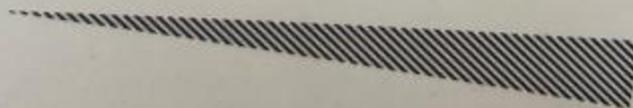

לפני 15 שנים הלכתי לגן, ופגשתי שם ילדה חמודה, שתי קוקיות, עיניים חומות בוהקות, גוף רזה וכחוש. מאז ועד יום מותה תפסה לה ילדה זו מקום של כבוד אהבה והערכה בליבי. ילדה בעלת כח רצון, נחישות, וטוב לב, כמוה קשה היה לראות בעולם מוזר בו אנו חיים. לא הייתה היא יפת תואר כי אם יפת נפש, עוזרת ככל שיכולה, לילו או ללו כך נהגנו לכנות אותה. כואב ועצוב ודלות המילים מלתאר כמה קשה לאבד אחת כמוה. אני יודע שבדרך כלל כשמישהו הולך לעולמו, נוהגים לציין רק את הדברים שעשה מעין מחוות כבוד למת, אבל במקרה הספייציפי הזה גם אם אנסה להיזכר בכל מאודי במשהו רע שלילו עשתה, לא אצליח לעולם. שלמות טהורה היתה לילך.

אסיים במשפט שמסכם רגשותיי לילך:

לילך את אינך כאן יותר, אך בליבי ובזכרוני תשארי חקוקה עד יום מותי, אהבתי אותך, אוהב אותך כעת, ואוהב אותך לנצח נצחים, יהיה זכרך ברוך.

אלון שחר

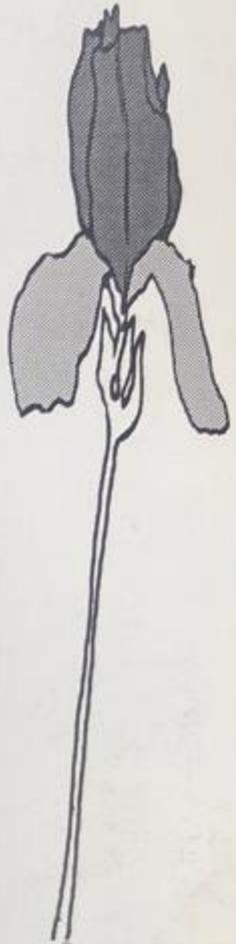

"שותקים נאהב כי לי ולך די בלי מילים שאין לאלה אשר אינם יודעים לומר אחרת כמה יפה פורח הלילך..."
הלילך שלי שוב לא יפרח, הוא נבל בתוך גן מלא פרחים שנבלו גם הם והריחות הטובים של הפרחים הפכו ריחות של קברים, ושקט ניצחי ספק שלווה ספק שממה קבע את חותמו במקום. ובאוויר מרחפת שכונה שעוצרת את הזמן מלכת וכולם כאן נותרים צעירים ויפים לעולמים, כאן בגן של אלוהים. ואפשר להקשיב לקולות שבכנים עצורים, חנוקים, מתאפקים ועצבות גדולה, ושוב גלגל החיים.

בת-דודתך, אורנה

לילול מלילו,

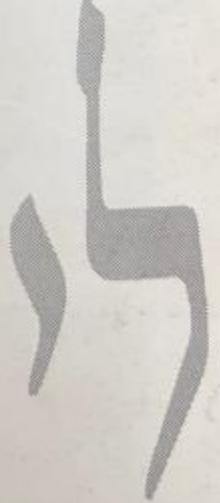
ואת התיכונים שתכננו בתור ילדות, איך נשבענו שנמשיך לגור אחת מעל השניה גם כשנגדל ויהיו לנו ילדים... ומה עכשיו? ניגמרו כל התיכונים? כל-כך הרבה דברים השתנו מאז שאת הלכת, אני עדיין שומעת צעדים ורעשים וקולות של אנשים מעלי, אבל אני יודעת שאלו כבר לא הצעדים שלך בסלון ובחדר... היית צריכה לשמוע את כל השבחים שנאמרו עליך בשבעה - וזה כל-כך הרגז אותי לחשוב שהרי את כל הדברים האלה אומרים תמיד אחרי שאדם מת, והרי עליך תמיד דברנו ככה גם כשהיית איתנו - בחיים! חשבתי על כל אותם אנשים שלא הכירו אותך באים מקרוב ושמעו את כל אותם דברים, הם בוודאי לא יודעים שדיברנו ככה תמיד. שהערצנו ואהבנו אותך כל-כך גם כשעוד היית איתנו! בכל זאת כל-כך קשה לי לכתוב ואני לא מצליחה באמת להגיד את הכל, אני כל-כך כועסת ולא יודעת את מי להאשים. אני רק מבקשת שאיפה שאת לא נמצאת עכשיו, תדעי שאני עדיין כל-כך אוהבת ומתגעגעת - ובכל זאת מחכה שתחזרי.

ביקשו ממני לכתוב דברים עליך... לזכרך... אבל עדיין נראה לי מוזר לדבר עליך - בגוף שלישי, כאילו שאת לא כאן. אז החלטתי לכתוב לך ולספר לך איזו מן הרגשה זו לחוות חוויות של 3 שנים שלמות כשאת איך, כשאי אפשר לפנות אליך ולשמוע את התגובות הכל כך מוכרות. את יודעת זה היה כל כך פיתאומי, לקום פיתאום בלילה ולשמוע משפט מוזר כל-כך: לילו איננה

איך מגיבים למן משפט כזה? איך זה בכלל יכול להשמע גיוני? ואז התחילו לעלות הזיכרונות: איך בזמן שעברנו אל הבית החדש, אמרו לי שישנה עוד לילך אחת שגרה בדיוק מעלי - זה נשמע לי כל-כך מצחיק, מה פיתאום עוד לילך? אני לא זוכרת בדיוק איך ומתי הפכנו להיות חברות. זאת היתה חברות שכזו שקיר ורצפה בלבד הפרידו - אבל את בוודאי זוכרת את השיחות הארוכות שלנו דרך הסלון (גם השכנים זוכרים...)

חברתך,

לילך אדלר

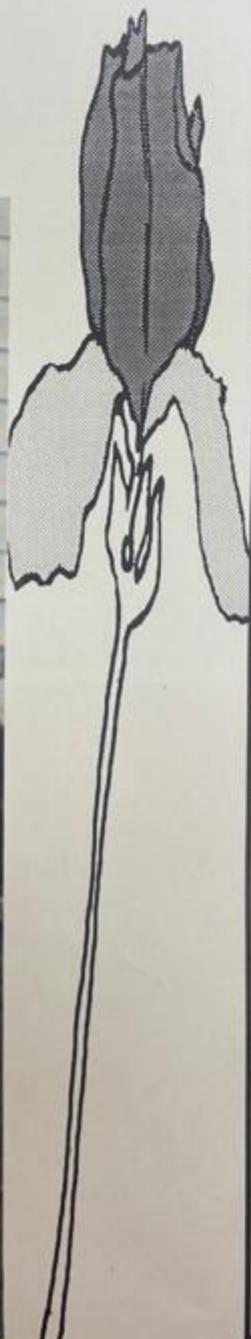
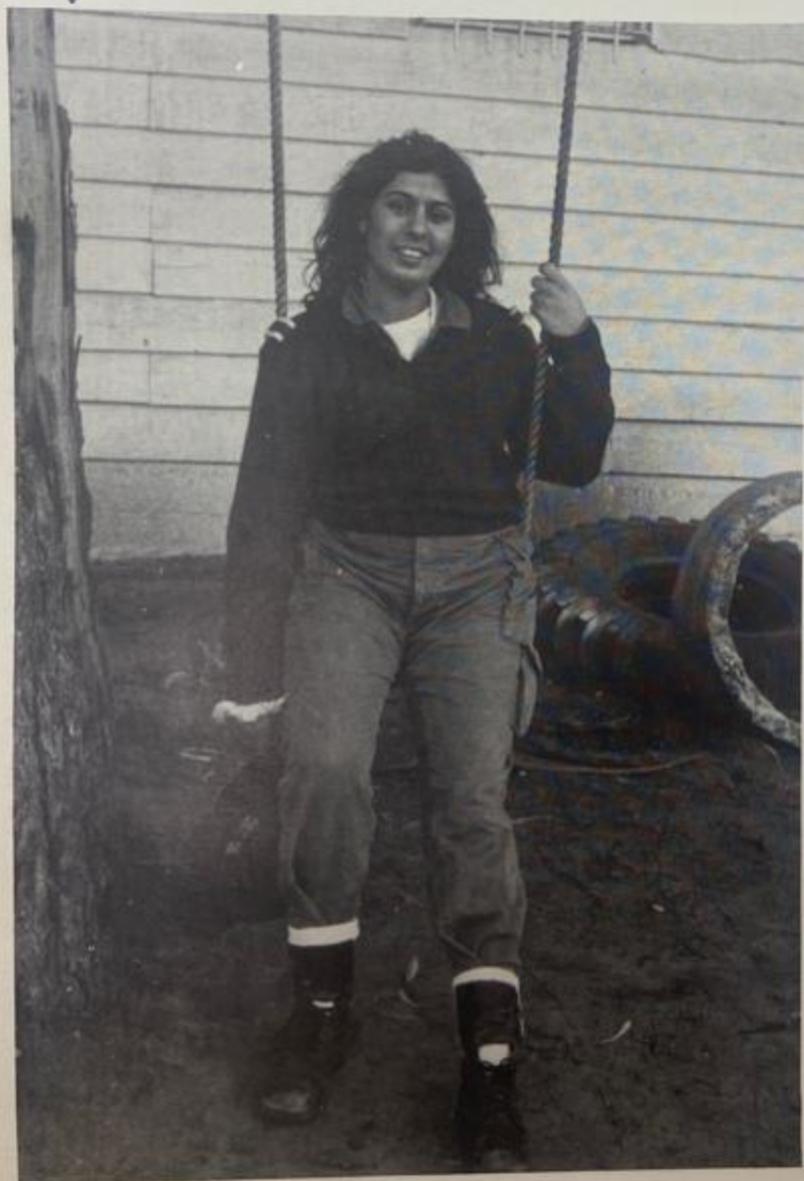
לילוש

אחרי שנה בצבא,
לעזוב אותנו את רוצה.
נורא עצובים שמאיתנו את
נפרדת,
ולפלוגה שלך נודדת.
משאירה אותנו לבד
אך אותך נזכור לעד
לא לשכוח להתקשר ולכתוב,
כי אותך נמשיך לאהוב!

מהילה ופזית

רק צריך לדעת למצוא את האור
שדרכו נסתכל בסוף לאחור
ולראות שלמרות ההתחלה
הקשה,
והדרך הארוכה
יש סיפוק וגם תמורה ...

יש רגעים שעוברים מהר
יש רגעים שעוברים לאט
יש יום שהכל מובלבל
ויש יום שבו הכל מוחלט
ויש יום שהכל בו מרגיז וכואב
ויש פתאום שמח בלב.

פרח

שם בעפר ותכלת
חלקת שלום ישנה
נומי פרח נומי
נומי ילדת קטנה

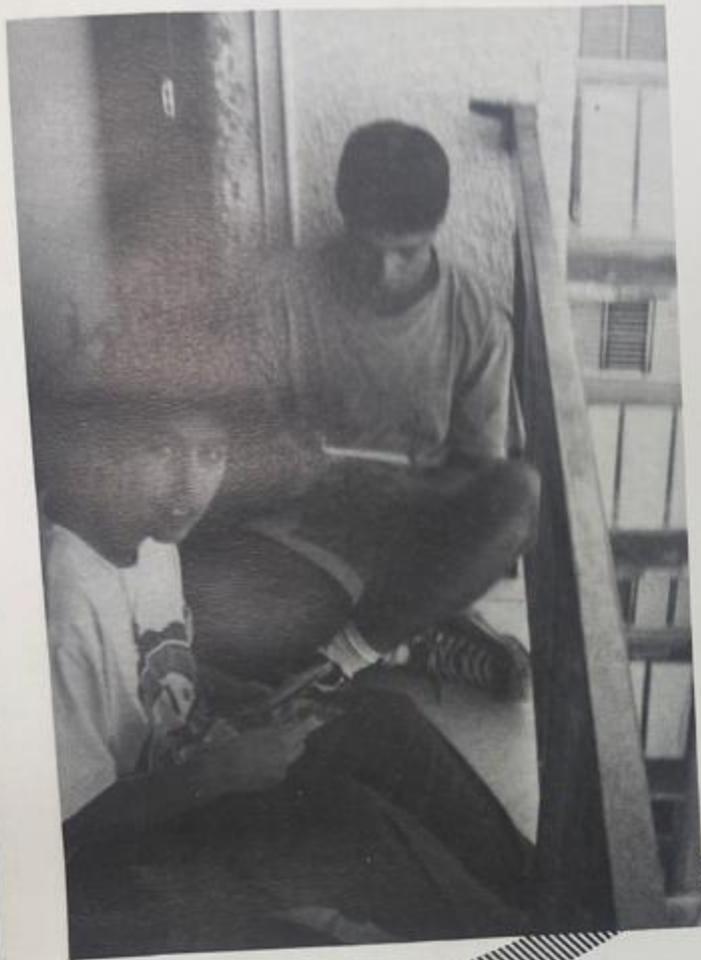
את החיים לקחו לך
הו, מלחמות קדושות
מלאכים בכו לך
בעיניים יבשות

את חיוכך תינוקת
קברו באדמה
איך צומח שקט
מתוך המהומה

מי שלחץ על ההדק
דם בליבו מכתים
במלחמות לצדק
גם ילדים מתים

את החיים לקחו לך
הו, מלחמות קדושות
מלאכים בכו לך
בעיניים יבשות

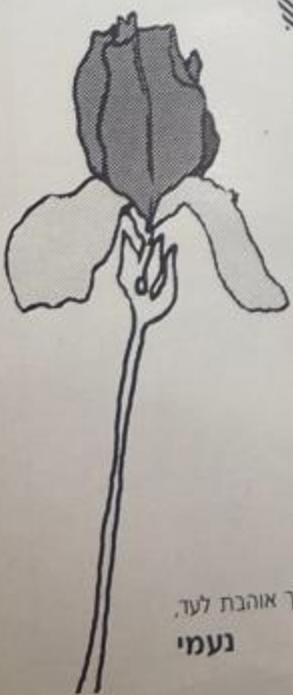
שם בעפר ותכלת
חלקת שלום ישנה
נומי פרח נומי
נומי ילדה קטנה

לילך

לילך.

לילך הוציאה מהמקרר את העוגה, והניחה על השיש שהוא חצי באויר, והעוגה נפלה. לילך ואני התגלגלנו מצחוק משוגע שבקושי הלך ונרגע. ביום שבת האחרון, בקשה שאקנה לה פצירה וקניתי לה. ביום שני, כמה שעות לפני היציאה לרגילה, ועד היום, היא אצלי במגירה. ועוד באותה השבת, בקשה לצלם אותי בחדרה דרך המראה (מהפילם של הטליל הנורא) ואפילו בתמונה הזאת, דמותה לא השתקפה. כך, אולי לפחות, היתה לנו תמונה אחת ויחידה. אבל, ככל את, לא קרה. תמיד דברה איתי על זה שכשנתחתן ויהיו לנו ילדים, היא תשמור אותם יותר מאלף פעמים. אני יודעת היכן את נמצאת. תשמרי אותם ואתנו כבבת ענייך. דבר אחד נותר לי לומר - שהפסדנו אדם מיוחד במינו. אחות בלב ובנשמה, חברה טובה ומדהימה ושילדינו הפסידו דודה מקסימה, שרק דרך סיפורים ותמונות על הקיר אותה הם ילמדו להכיר.

לילך אוהבת לעד.
נעמי

היתה דמות אמיתית קטנה, מן נערה אישה. אמרנו: "מאושר יהיה האדם שיקח אותה לאישה". דאגה לכל הדברים, לנקיון הבית והכלים. גם כביסות היתה עושה. לא אשכח את הימים שהיינו חוזרות מהצבא ופושטות את המדים והיא היתה מכניסה אותם לכביסה ומשכנעת אותי שאין מקום לדאגה, ובבוקר הכביסה תהיה כבר יבשה. או את הלילות, שהיינו נשארות עד מאוחר, עם שוקן, ומרכלות וצחוקות אחת עם השניה. לעומק מכירות, ונזכרות בעבר, ומדברות על כל דבר. ואיך בבקרים היתה מעירה אותי לצבא, כשהיא כבר יוצאת לדרך. ובצבא, בהפסקת צהריים, נפגשות ואת כולם היא מזהירה שאני חברה של אח שלה ושרק יעזו להתקרב. איך בחג הפסח האחרון, נשארנו בבית, ואכלנו כמה שרק יכולנו, ולילך הכינה קוסקוס משקית בכמה שניות, ועוגת מצות משוקולד שהכנו ביחד לכבוד החג.

לילו ...

קשה מאוד לחשוב, להיזכר ולכתוב על דברים שעשינו וחלקנו. זכרונות שבחלקם היו מיוחדים רק לנו.

איך אפשר לכתוב זכרונות כל כך מיוחדים ולדעת שלא יהיו חדשים. איך מאמינים בעובדה שנראית כל כך לא הגיונית, ולדעת ששורות אלו לא יכולות להסביר כמה את חסרה ולהמחיש את הגעגועים שלרגע לא נפסקים.

המילים הם בסה"כ עוד מילים לעומת מה שמרגישים.

אף פעם לא אשכח אותך
שלך לעולמים.

אורית קיציס

לילה,

את היית בחורה שתמיד נזכור לטובה מלאת שמחת חיים, חייכנית שוקה לב כולם, מהקצינים ועד אחרון החיילים. לעיתים היינו נדהמים מעצם הקשרים שהיו קיימים בינך לבין החיילים בשפה הצבאית אפשר לומר שהיית פשוט "מאפיונרית" בבסיס אוכל לתאר מקרה אחד המעיד על הכלל. שבת בבסיס, גשמים עזים בחוץ. ובהעדר תנאים מינימליים להשארות בבסיס חולצת לביתך. טלפון אחד שלי כדי לברר דבר מה פעוט ואז... טלפון רודף טלפון: "אולי לחזור?" שאלת וחזרת ושאלת. ובאחת הודעת: "אני חוזרת". שכנועים לא עזרו. סופו של דבר נאלצתי לאיים בריתוק. הדרך היחידה לא להותיר לך ברירה. לאחר המקרה מאוד היה חשוב לכולם להמחיש שדברי השבח שהורעפו עלייך בהמוניהם אינם נאמרים בגלל שכך נהוג לאמר, אלא מכיון שזו היתה המציאות. שורות מבלבלות אלו שאין בהם זמן עבר או הווה, יחיד או רבים, הם הרגשות שמלווים אותנו תמיד. ועכשיו כבר 3 שנים אחרי, עדיין מרגישים בחסרונו בחלל הריק שהשארת מאחורייך. ומי שכבר אמר שאלוהים לוקח רק את הטובים ביותר, ידע על מה הוא מדבר - וזו לא מליצה.

קצת קשה לי עם הרעיון לכתוב מכיוון שאף פעם לא הייתי טובה בזה, אף לא בכרטיסי ברכה אז על אחת כמה וכמה, להביע את הרגשות המחשבות הכי כמוסים שלי על הנייר. עברו קרוב לשלוש שנים, וזה כאילו קרה אתמול, ואני עדיין לא מעכלת שזה באמת קרה, בחיים אני לא אשכח את הלילה הנורא הזה. אני יושבת בסלון, אחת בלילה, בדיוק חזרתי מהעבודה באולם, ושומעת בכי מכיוון הבית שלך יצאתי החוצה, חשבתני אולי רונית בוכה, אולי היא לבד, ופתאום הדלת נפתחת ואני רואה דודים, אח של אבא שלך, אשתו והבת של שרון יוצאים בוכים. ביתך מלא אנשים והתמונה שלא אשכח בחיים, זה את אבא שלך עם אבי ורונית יושבים צמודים, אחד לשני, בוכים ולא מאמינים, ומי בכלל יכול להאמין לדבר כזה. אני בכלל לא העליתי בראשי ברגע הראשון שעליך בוכים. שלך אירע דבר נורא כל-כך. את הרי היית אמורה לעשות חיים באילת. כל-כך קשה לי עם כל דבר חדש שקורה לי בחיים, דירה שכורה, חבר חדש עבודה חדשה, אפילו תספורת חדשה. השחרור, הצבא, דברים שכל-כך רציתי לחלוק איתך. והיום אני רק מקווה, כל פעם מחדש, שאת יכולה לראות מלמעלה ולשמע אותי מדברת אלייך מהלב ורק אלייך ושאף אחד לא ישמע. את זוכרת את כתב הסתרים שלנו. איך היינו רושמות מכתבים אחת לשנייה. החבאנו אותם במסגרת של התמונה מאחור. כמה ישבנו ותיכננו את הטיוול לאמריקה, איפה נהיה בכל מקום ומקום. אפילו כמה זמן נישאר בדיסנילנד. תכננו לנסות את כל המתקנים, לא לפספס אפילו אחד, לאכול המבורגרים עד שנתפוצץ. אפילו תכננו מה נקנה אחת לשנייה. הטיוול היה צריך לצאת ביום הולדת שלי ושליך ביחד. לילו, את החברה מס' אחת שלי היית הינך ותמיד תהיי, אף אחת לא יכולה לתפוס את מקומך מפני שאין כמוך. אין לי את מי להעיר, סתם כשמשמעם לי, אין לי על מי לקפוץ ולהציק כמו שאהבתי להציק לך, לדגדג אותך, עד שהיית נופלת על הרצפה. לאף אחת אין בטן חמודה כמו שלך היתה. לפעמים אני מרגישה כל-כך אשמה ששכנעתי אותך לעבור לבסיס רחוק, אילו רק נשארת בקריה. אולי תמיד ישאר האולי שזה לא היה קורה.

... עיניים חומות,

עיניים כחולות,

עיניים ירוקות,

מה זה חשוב כשכולם

מתים עם עיניים עצומות.

לילו את היית חמודה כל-כך, מבינה כל-כך, נכונה לעזור, לא רק לי לכולם. כל פעם כשאני מכירה חבר חדש, חברה חדשה בעבודה ובכל מקום אחר, אני חושבת עלייך. אם היית אוהבת אותם, מסתדרת איתם אבל הרי את הסתדרת עם כולם. הבנת והתאמת את עצמך לכל מקום ולכל אחד, אפילו שאני כל כך קשה, כל כך לא מבינה. ידעת להתאים כל כך טוב והיית חברה נפלאה. כל מה שאני עושה אף פעם לא שלם. תמיד יהיה משהו חסר - בכל מקום ובכל עת. את היית, נשארתי, והלכתי כמלאך.

אני רושמת ורושמת ומרגישה כאילו אני יושבת איתך ומדברת ומעלה זכרונות ופתאום כל כך קל לי לכתוב כל כך הרבה. דברים צצים ועולים לי בראש ומתבלבלות לי השנים.

הזכרונות איתך מופיעים לי בלי שום קשר אחד לשני: בורגר ראנץ': כמה אהבנו לאכול בדרייב ראנץ'. היינו נוסעות, סתם, בלי להיות רעבות לאכול צ'יפס או גלידה. סתם מטיילות. מי חשב שאת דרכך האחרונה תעשי בדרך לשם. אפילו ביום של ההלוויה, שעתיים לפני, טיילתי ברגל לבד לעיר, התיישבתי בבורגר ראנץ' ואכלתי לבד אבל הרגשתי לא לבד, כאילו את שם איתי. אכלתי בשבילך. כל כך הרבה דברים שנראים לכולם פשוטים כמו קטשופ. מה לא אכלת עם קטשופ. שש-בש, סוברו כסופה כמו שהיתה לכם, ריח של לולו קשרל - כל אלו מעלים בי זכרונות. הים - כמה שאהבת את הים, בוקר לילה, בכל הזדמנות. השבתות בבוקר בים פלמחים, במקום הקבוע, רואים את כולם ואת תמיד יושבת עם מי שלא יהיה לשחק שש-בש. זה מוזר, אבל מאז שהלכת אני פשוט שונאת את הים. כמעט אף פעם לא הולכת ובמיוחד לא לשם. יש לי עוד כל כך הרבה מה לומר אבל את השאר נשאיר לי ולך, לשיחות השקטות שרק אני ואת שומעות.

אוהבת וכואבת,

חברתך, טלי בן-שושן

ליילך

כשהיכרנו היינו ילדות,
רוות רזות, עם שתי צמות,
כל הזמן אחת עם השניה,
לא נפרדות אפילו לשניה,
שיעורים, חברים, כל הזמן צמודות,
ביחד מחלקים מיליונים של דקות.

לך היה תמיד לב של זהב,
אם רבת, ליבך כאב,
היית תמיד הראשונה לפייס בין כולם,
נשמה כמו שלך אין בעולם.

כל כך קשה לכתוב עלייך בלשון עבר,
ומשום מה בלב יש תחושה של נשאר,
כאילו את פה איתי עכשיו, כמו תמיד,
כאילו יש עוד עתיד.

אך המציאות מכה על הפנים,
ואת כבר לא איתי כמו בכל השנים,
אין יום שאת לא עולה במוחי,
מכרת בילדות שלך ושלי.

ואוסיף עוד מספר מילים:
שתמיד אזכור אותך עם חייך על הפנים,
למרות שהזמן עובר,
לילך, תמיד אהיה החברה הטובה שלך
לעולם לא אשכח אותך
וחלק מליבי לעולמים שמור
רק לך, לילך!

מאוד קשה לי לכתוב על לילך מבלי שזה ייראה "לא מדוייק", אבל מי שהכיר אותה יודע,
שכל מה שנאמר בספר הוא אמת, ושהיא באמת הייתה בחורה מיוחדת עם לב זהב
ושמישהי כמוה בודאי לא אפגוש יותר, כי אין עוד לילך.
לילך הייתה בחורה שאי אפשר לשכוח. מי שהכיר אותה, אפילו הכרות שטחית, זוכר אותה
עד היום. כי היא השאירה לכל אחד מאיתנו חלק מהחייך הנצחי שלה ואהבת הזולת
שסימלו אותה כל כך.
לא משנה כמה זמן יעבור, אבל אותך, לילך, לא אוכל לשכוח כי לך ולמשפחתך יש חלק
גדול מהילדות וההתבגרות שלי, חלק מליבי. תמיד ראיתי בך את האחות שאין לי, וכך
תישארי חרוטה בליבי.

אוהבת אותך לעד,
אורית אלקלעי-מזרחי

נר נשמה
פתאום זה השגרה
דמעות
תנחומי אנשים
חלומות שרצתה להגשים
מצבה
עטופת אהבה
שחקוק עליה שמה
חיים
פרחים שנקטפים
ולשמיים הם עולים.

זמן

שנתיים חלפו והשנים בשלהם
לא נעצרים וממשיכים להתקדם
דברים מתרחשים, אנשים משתנים
אבל את תמיד בתוכנו בפנים.
וגם שנדמה שטוב לנו
ואנו מתגברים על הקשיים
מי שיפתח את גופנו ויצץ פנימה
יראה את הלב האדום שהלך והשחיר
ויצר צלקת שלא תגליד לעולמים
ומסביבה שכבות שכבות
של זכרונות מתוקים
שחקוקים בתוכנו בפנים
איך זה היה שהיית בחיים
ולא משנה כמה שנים יעברו
הזכרונות המתוקים לעולם לא ימחקו
תמיד נישא אותך בליבנו
ונספר לאחרים
איך זה היה
שהיית בחיים.

הלב וההגיון

מי אמר שזה נגמר
למה אומרים, שכבר מאוחר
איך אפשר להאמין
שהיא יותר לא בחיים
ההגיון עדיין מתלבט
בין העבר והאמת
והלב אינו מרפה
להגיון אינו פונה
נאחז ברגשות סבוכים
שעליו הם רק מקשים
והמוח, מבקש הוא להתעורר
שהסיט הזה כבר יגמר
וזהו אינו שכרון חושים
אילו חיינו הקשים.

חלום

אתה חולם עליה
מתחיל לבכות
מרגיש מחנק
דמעות יורדות
אתה מתעורר
והחלום ממשיך
הדמעות יורדות
הלב נקרע
היא,
לא תשוב
בחזרה

יהי זכרך ברוך
לילך אוהבת לעד
נעמי

לילך,

אם פעם התפעלתי ונתתי דוגמא של ילדה
טובה ובת מסורה להורים לחברים ומשפחה,
תמיד לקחתי אותך כי את היית המודל.
הפסקתי, כי התאכזבתי, כנראה שלא
התאמת לעולם שבו את היית המלאך, לא
היו הרבה נשמות כמוך. לב רחמן, חברה
נאמנה, מה יש לומר עליך שלא נאמר. הרבה
דברים היום חסרים אצלך בבית מאז
שעזבת, והכי חסר זה השולחן שתמיד ערכת
ביום שישי בצהריים לפני

לילך, את זוכרת איך הייתי מפתה אותך
בצלחת קוסקוס, אפילו שהיית בדיאטה. היום
מאוד קשה לי להכין אותך, ולראות את צערה
הרב של אמך. לילך בזה אסיים למרות שיש
לי לכתוב עליך מגילה שלמה ולספר לך מה
קורה אבל זה "מצחיק" כי "מלאכים רואים
ומרגישים" הכל.

שהמשפחה הייתה מגיעה. זה לא היה סתם
שולחן, הייתה בו הרבה נשמה ותשומת לב,
תמיד הפרח והגרות עמדו במרכז השולחן
וחממו את הלב. לילך, זה נגמר את בטח
יודעת. נשארו הפרחים שאהבת לזכרך ונרות
הנשמה.
צחוק הגורל תמיד דאגת לחברים חולים
וחלשים, לא אשכח את "מלחמת המפרץ"
שנקלענו לאותו חדר אצלך בבית ובצורה
הפגנתית סירבת לחבוש את המסכה, כי
אבא שלך לא חבש אותה, תמיד קשרת את
גורלך למה שעלול לקרות לאחרים.

באהבה
שושי בן שושן

לילה

קשה לכתוב על מישהי שאיננה. קשה עוד יותר לכתוב על חברה שאבדה בצורה כל כך אכזרית, בלא האפשרות להיפרד ממנה לשלום. למרות הזמן שחלף, מאז לילו עזבה אותנו, מעולם לא השתמשתי במילה ז"ל אחרי שהזכרתי את שמה, ועכשיו לנסות לכתוב דברים לזכרה זה כמעט משימה בלתי אפשרית.

הדבר הראשון שאני מזכרת בו הוא הפגישה האחרונה שלנו. אני הייתי מאושפזת בביה"ח ופתאום לילו הופיעה ללא הודעה מוקדמת לביקור קצר. הפתעה נעימה שבדיעבד חבל שלא נערכה זמן רב יותר, אך לפחות אפשרה לי לראות את לילו טרם נסיעתי לארה"ב, שם גם קיבלתי את ההודעה על מותה.

כשאני מזכרת בחיזיון שעברנו יחד, אני מזכרת באותן שיחות של בנות טיפ-עשרה על בנים, לימודים וכל מיני שטויות אחרות, בשעות אחר-צה שהעברנו יחד וציאות בימי שישי, אכילת גביעי גלידה ענקיים שממזלמים בקצפת בלבד. סיבובים סביב הבניינים בהם גרו בחורים שהיינו "דלוקות" עליהם בתקווה שאולי הם ירדו למטה, בילוי משותף בקיבוץ, מכתבים שכתבנו אחת לשניה בשעורים ומסרנו אותן זו לזו בפגישות אחר-צה ועוד חיות ששל גבי הנייר נראות קצת טיפשיות ונטולות רגש, אבל כשהן התרחשו זה היה אחרת לגמרי.

בתקופה מאוחרת יותר אני אושפזתי ולילו בדבקות רבה, תוך הרבה השתתפות ורצון לתמוך ולעזור, באה לבקר אותי פעמים רבות ושלחה לי מכתבים מעוטרים במדבקות קטנות שכל כך אפיינו אותה.

אפילו את הדודים שלה ששהו באותה תקופה בניו-יורק, בקשה שיבואו לבקר אותי. אך אומרים - חברה אמיתית, נשמע קצת נדוש אבל זאת היתה עובדה. לילו עשתה מה שבא לה, ידעה לבלות ולהנות מהחיים. אך שלא אסתכל על זה, היה כף להכיר את לילו ולהיות חברה שלה, רק חבל שהחברות הזאת נקטעה בעודה באיבה.

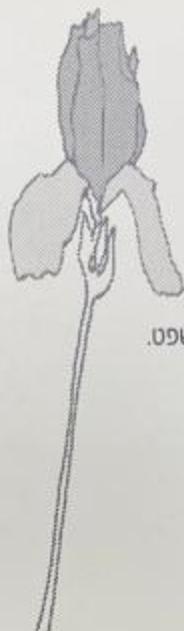

לילה, הזמן חלף ודברים רבים שהייתי רוצה לספר לך עליהם התרחשו. החשובים שביניהם הם שנישאתי לאסף ונולד לנו בן, שמו גיא. ועוד דבר חשוב שהייתי רוצה שתדעי, שלא משנה כמה זמן יעבור, תמיד אזכור אותך.

שלך,

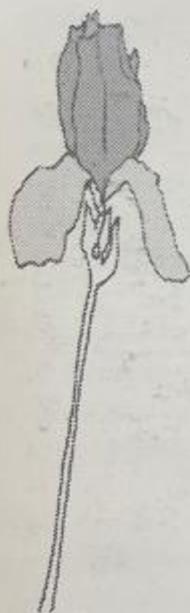
מיכל פרומקס גבע

החיך, התנועות כשהתעצבנת, הקול שלך כשצחקת בכל הבית ועוד הרבה, שבהם לא אוכל לשתף את הדף - כי הם תמונות מהחיים.
 קורה לא פעם שאסובב את הראש ברחוב, ולרגע, אהייה בטוחה שזו את אך תמיד יש צורך רק בעוד מבט...
 עובר יום, עוברת עוד שנה דברים משתנים.
 ואת - איתך הכל נקטע.
 הזמן חלף - וההכרות שלנו נשארה כשהייתה.
 אהבתי את מה שהכרתי וכאילו לקחו אותך באמצע המילה.
 כל-כך כאב - זו הייתה רק התחלה...

מוזר כל-כך לשבת לכתוב "לזכר" הזמן לא עומד במקום ולמרות שכן, בכל שיחה אודותיך - הזמן המדובר הוא הווה, ואם הזמן הוא עבר - הרי שמילות הזמן נחבאות וכאילו נשמטות מהמשפט.
 להתמודד מול הדף זה קשה. מהדף, שם מילה לא נשמטת ולשון העבר חדה וכואבת.
 הכרתי אותך תקופה לא ארוכה אך חקוקות לי בראש תמונה ועוד תמונה וכל אחת מהן, ברורה ואמיתית מהשנייה.
 הייחוד שראיתי בך, היה אוסף הדברים, שבאו לידי ביטוי ברגעים קטנים:

ריקי

זה הכעס לא יפסיק להכות.
 ואני משתוקקת לחבק ולומר לך את היית לי כאחות.

כל רגע ביחד שהיה ושלא יחזור.
 והכעס, הכעס על חיים שפסקו לך פתאום על שאבדת אל עולם אחר,

את אינך והזמן רק ממשיך ובורח, את נלקחת את הזמן לעולם לא נוכל לעצור, אך לנצח איתי ישאר

לילך

אוהבת כל כך,
 שו-לי

לילך

לילך היקרה והאהובה
אצילת הנפש ויפת הרוח,
עדימתך וטוב לבך, לא עזבו אותך עד הרגע האחרון.

תמיד הייתה אוזן קשבת, לשמוע, לעודד, לתמוך, ולעזור.
אהבתך לזולת הייתה ללא גבולות.
לעולם לא אמרת לא, אינני יכולה,
תמיד חיוך רחב על פנייך.
אפילו כשלא הייתה במצב רוח טוב,
תמיד דאגת ועזרת לכולם, אם היה מישהו רק פונה אלייך
לעזרה,
תמיד היית במקום הנכון.

לילך היקרה דמותך ניצבת למול עיני
לנצח לא אשכח.

אוהבת מאוד,
שוש שחר

לילך

לילך את כמו פרח שרוע צחוקך עוד מתגלגל מכאן ואילך. זו פנייך
כפני מלאך, ולטוב ליכך אין רע ואח ובשל כך רצה האלהים להיות
איתך. ה' נתן וה' לקח יהי שמו וזכרו מבורך. אמן לעד שלך.

שאול

ל עד עינייך השובבות והמחייכות

י היו לנגד עינינו וכן פנייך המתוקות.

ל א ניתן להרגע מגעגועים

ו כמה טוב שלנו זכרונות מתוקים.

ה זמן חולף והכאב מפלח

א ת תמיד איתנו כבלון פורת,

ח יוך רחב על פנינו.

ת מיד כאשר נזכר בעברינו

ו דאי היית רוצה לראותינו

ה ולכים מחייכים ושמחים,

י גון שרוי בחיינו

ח סרוך כה קשה לכולנו,

י חדיו ממך נשאב כוחינו.

ד עי כי רצונך לנגד עינינו

ה חיים חסרי מרגוע, את לעד בינינו.

באהבה נצחית,

ציפי